

Kodeks postępowania karnego. Komentarz

Wydanie 5.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Przedmowa

Przekazujemy Czytelnikom piąte wydanie komentarza do Kodeksu postępowania karnego uwzględniającego zmiany wprowadzone w latach 2020–2021. Wymienione zmiany utrwaliły inkwizycyjny model procesu karnego wprowadzony ustawą z 11.3.2016 r., w którym głównym aktorem ma być prokurator, a nie sąd. Za pomocą instytucji „sprzeciwiania się”, która według zamysłu władzy jest wiążąca dla sądu, prokurator ma wpływać na decyzje tego organu. W takich wypadkach sąd staje się wykonawcą woli prokuratora. Nie ma przy tym znaczenia, że wprowadzenie instytucji „sprzeciwiania się” prokuratora godzi w zasadę równości stron, kontradyktoryjności postępowania i podziału ról procesowych, uchylając konstytucyjną zasadzie sprawiedliwości proceduralnej, gdyż wymienione wartości obce są obecnej władzy.

W latach 2016–2019 wprowadzono do Kodeksu postępowania karnego wiele przepisów o charakterze antygarancyjnym dla pokrzywdzonego, oskarżyciela posiłkowego i oskarżonego, obniżając standard prawa do obrony poniżej poziomu obowiązującego przed 1.7.2015 r. Wprowadzono także przepisy oczywiście niekonstytucyjne (art. 168a, 168b, 237a), aprobując w ten sposób zdobywanie przez organy państwa dowodów w sposób sprzeczny z ustawą (nielegalny), wprowadzanie takich dowodów do procesu karnego i uczynienie ich podstawą rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej oskarżonego. Kolejne zmiany Kodeksu postępowania karnego sytuują sąd w roli wykonawcy decyzji prokuratora, czym uchylają nie tylko zasadzie równości broni i sporności postępowania, ale konstytucyjną zasadzie sprawiedliwości proceduralnej określonej w art. 45 ust. 1, zasadzie rzetelności postępowania sądowego określonej w art. 6 ust. 1 EKPC oraz paradygmatowi postępowania sądowego, w którym sąd rozstrzyga spór pomiędzy stronami.

Wbrew deklaracjom władzy, nie zostały dotąd implementowane dyrektywy PE i RE: 1) 2012/13/UE z 22.5.2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (dyrektywa o prawie do informacji); 2) 2013/48/UE z 22.10.2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (dyrektywa o prawie do adwokata); 3) 2016/1919/UE z 26.10.2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wniosek w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania (dyrektywa o prawie do obrońcy z urzędu) oraz 4) 2016/343/UE z 9.4.2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (dyrektywa niewinnościowa). Brak implementacji wymienionych dyrektyw powoduje, że ustawowa regulacja procesu karnego nie dochowuje standardu określonego w prawie Unii Europejskiej.

Pomimo wprowadzonych zmian przepisy postępowania karnego muszą być interpretowane w sposób respektujący zasady wykładni prawa, a także wartości konstytucyjne oraz konstytucyjny i konwencyjny standard rzetelnego procesu sądowego. Dlatego wymagają prokonstytucyjnej wykładni uwzględniającej zasady i wartości demokratycznego państwa prawnego.

Pominięto w Komentarzu przepisów zmienionych ustawą z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2320), gdyż wchodzi ona w życie 1.10.2029 r. Prawdopodobnie w tym czasie będzie obowiązywał nowy Kodeks postępowania karnego, gdyż destrukcja dotychczasowego Kodeksu przybieże takich rozmiarów, że będzie on nieakceptowalny w demokratycznym państwie prawnym.

Od mądrości sędziów orzekających w sprawach karnych zależeć będzie stosowanie przepisów postępowania w sposób zgodny z zasadami konstytucyjnymi i standardem rzetelnego procesu sądowego. Niniejszy Komentarz ma im w tym pomóc i ułatwić prawidłowe stosowanie tych przepisów.

Niniejszy Komentarz stanowi skróconą i uaktualnioną wersję obszernego komentarza do Kodeksu postępowania karnego wydanego *on-line* przez Wydawnictwo C.H.Beck (*J. Skorupka* (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Legalis). O ile jednak w Komentarzu w formie elektronicznej przedstawiono wiele rozważań dogmatycznych pozwalających na ukazanie ewolucji określonych instytucji procesowych, znaczenia określonych rozwiązań dla modelu procesu karnego, jako całości bądź dla modelu właściwych przebiegów procesowych albo znaczenia danych przepisów dla zachowania gwarancji procesowych uczestników postępowania karnego, o tyle w niniejszym opracowaniu skoncentrowano się na rozwiązywaniu problemów występujących w praktyce stosowania prawa. Komentarz ma stanowić przyjazne i przydatne narzędzie wykorzystywane w codziennej pracy przedstawicieli podstawowych zawodów prawniczych.

Przy każdym dziale Komentarza zamieszczony jest wykaz literatury, obejmujący pozycje cytowane oraz inne, mające podstawowe znaczenie dla objaśnianych przepisów procesowych. Ma to ułatwić zweryfikowanie tez wyrażonych w komentarzu i wyrobienie sobie własnego poglądu, a także pogłębienie wiedzy i wzbogacenie argumentacji za przyjęciem lub odrzuceniem określonego poglądu prawnego. W razie potrzeby, należy też sięgnąć do elektronicznej wersji komentarza, gdzie przepisy proceduralne objaśnione zostały w szerszym kontekście dogmatycznym oraz przy możliwe szerokim uwzględnieniu stanowiska Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz orzecznictwa sądów polskich.

Komentarz został przygotowany przez zespół wybitnych znawców przedmiotu, zajmujących się nie tylko dogmatyką prawa karnego procesowego, ale także stosujących wymienione przepisy w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Autorami Komentarza są pracownicy największych polskich ośrodków naukowych, o ugruntowanej pozycji w nauce prawa oraz sędziowie (Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych), prokurator w stanie spoczynku i adwokaci. Stanowi to gwarancję najwyższego poziomu merytorycznego niniejszego dzieła oraz dużej przydatności praktycznej też w nim wyrażonych.

Piąte wydanie Komentarza uwzględnia stan prawny na dzień 1.9.2021 r.

Prof. dr hab. *Jerzy Skorupka*

Wrocław, wrzesień 2021 r.

[Przejdź do księgarni →](#)